

Temps crèduls

Figura que vivim en un temps oficialment incrèduls i escèptics, en què ja ningú no es creu res de res. Doncs jo no m'ho crec. Al contrari, em fa l'efecte que vivim en una època d'una credulitat extrema, on ens ho empassem gairebé tot i on ens semblen versemblants coses absolutament insòlites i enfollides, que no tenen ni tan sols el suport d'una bona legitimació en forma de proves o d'arguments. El que ha canviat, al meu parer, és la distribució de la credibilitat. Hem esdevingut absolutament –i saludablement– incrèduls davant del discurs institucional, que ens sembla sistemàticament sospitosos i malintencionat. I en canvi hem esdevingut oceànicament crèduls, fins a combregar amb pedres grosses de molí, davant de tot allò que aconseguix aparèixer –espontàniament o impostadament– com a alternatiu, heterodox o marginal, no oficial, no institucional. L'èxit de totes les teories conspiratives, des de les que Dan Brown fa servir per sustentar els seus best-sellers fins a les més místiques i esotèriques que circulen per les xarxes, seria una prova d'aquest desplaçament de la credulitat. Que és exactament el contrari que la seva desaparició.

No és tan sols efecte de la crisi. Ve d'abans. Recordo que fa uns anys es va presentar al Festival de Cinema Fantàstic de Sitges una pel·lícula que es deia *El projecte de la bruixa de Blair*. Va arribar precedida de la fama de ser una pel·lícula que feia molta por, esgarrifosa, perquè molta gent que l'havia vista en la seva distribució per Internet se l'havia creguda, es pensava que era un informe real i no pas una ficció amb forma d'informe. Quina era, al meu parer, la clau perquè la gent hagués arribat a creure que era veritat allò que veia en una pel·lícula? Precisament aquelles coses que uns anys enrere haurien fet que no fos creïble, que fos sospitosa: la imperfecció i la marginalitat. La pel·lícula estava feta amb imatges mal il·luminades, defectuoses, mogudes. I es distribuïa per Internet. Era creïble per això, no malgrat això. Si les imatges haguessin

Vicenç Villatoro

Escriptor

estat ben il·luminades i perfectes, si les haguessin vistes en un cinema amb aire condicionat, haurien semblat imatges institucionals, pulcres, massa ben fetes. Per tant, sospitoses. El que les feia creïbles era precisament que estaven mal fetes, que circulaven per canals alternatius.

La síndrome va més enllà. Les mateixes persones que apliquen un molt saludable sentit crític al discurs oficial, institucional, tramès per conductes ofi-

ses. Hi ha una quantitat enorme de gent disposada a creure que la terra és plana i que l'home no ha arribat a la Lluna, precisament perquè la ciència oficial s'esforça a fer-nos creure –vés a saber per quins obscurs interessos, naturalment capitalistes– que la terra és rodona i que vam arribar a la Lluna. A la manera de la bruixa de Blair, com més imperfecta, absurda i diarreira sigui la teoria, com més es mogui la càmera i més estrany sigui el circuit pel qual es distribueix, més versemblant esdevé. Vivim temps d'absoluta credulitat. Figura que són temps de racionalisme i de científisme, però els diaris més seriosos publiquen cada dia el seu horòscop.

El més curiós de tot és que aquestes noves formes de versemblança, que generen una credulitat còsmica, poden ser perfectament construïdes, impostades. Tenen fórmula. Tot allò que fa uns anys convertia en versemblant un discurs: la solidesa, l'oficialitat, el

El projecte de la bruixa de Blair

cial, poden arribar a comprar sense cap mena de filtre tot allò que vingui avalat per una imatge de marginalitat, d'alternativa, d'imperfecció. Així, triomfen les teories conspiratives més delirants, les divulgacions pretesament científiques més irracionals, els discursos més diarreics, a condició de ser presentats no tan sols com a externs al discurs oficial, sinó com a alternatius i, si és possible, fins i tot com a censurats i amagats per aquest discurs oficial. En l'àmbit mèdic i farmacèutic això té unes proporcions escandalo-

suport institucional, la centralitat, ara el converteixen en sospitosos. Tot allò que fa uns anys era sospitosos –la marginalitat, la manca d'aval institucional seriosos, la imperfecció– és avui una font de credibilitat. Però no ens enganym: *El projecte de la bruixa de Blair* era ficció. Mentida, si es vol així. Les imperfeccions, els moviments de la càmera, la mala il·luminació, estrictament un truc. Més que un truc: la intuïció que hi ha una passa de credulitat i que té una gramàtica pròpia. Només cal adoptar-la.